

11052023
Šifra: 13-Pr-09
Verzija: 1.0

PRAVILNIK

Pravilnik Službe za brokersko dilerske poslove NLB Komercijalne banke AD Beograd o otkrivanju i sprečavanju zloupotreba na tržištu kapitala

Organizacioni oblik vlasnik akta	Sektor za globalna tržišta i kastodi poslove
---	--

SADRŽAJ	STRANA
UVODNE ODREDBE	3
Osnovni pojmovi	3
MANIPULACIJA NA TRŽIŠTU	3
Radnje i postupci koji se smatraju manipulacijom na tržištu	3
Pokazatelji manipulacije	5
OTKRIVANJE I SPREČAVANJE ZLOUPOTREBE NA TRŽIŠTU	5
ČUVANJE DOKUMENTACIJE	7
ZAVRŠNE ODREDBE.....	7

IZVRŠNI ODBOR

Broj: IO-68-2022
Delovodni broj: 1020/IO
Beograd, 28.12.2022.godine

Na osnovu člana 280. Zakona o tržištu kapitala („Službeni glasnik RS“, br. 129/2021, u daljem tekstu: ZTK) i člana 5. Pravilnika o postupcima koji se mogu smatrati manipulacijom na tržištu, postupcima za sprečavanje i otkrivanje zloupotrebe na tržištu i prijavljivanju sumnjivih transakcija („Sl. glasnik RS“, br.77/2022), Izvršni odbor Banke u skladu sa članom 30. Statuta NLB Komercijalne banke AD Beograd je dana 28.12.2022. godine usvojio

PRAVILNIK SLUŽBE ZA BROKERSKO DILERSKE POSLOVE NLB KOMERCIJALNE BANKE AD BEOGRAD O OTKRIVANJU I SPREČAVANJU ZLOUPOTREBA NA TRŽIŠTU KAPITALA

UVODNE ODREDBE

Član 1.

Ovim Pravilnikom Službe za brokersko dilerske poslove NLB Komercijalne banke AD Beograd o otkrivanju i sprečavanju zloupotreba na tržištu kapitala (dalje u tekstu: Pravilnik) se uređuje postupanje Banke u cilju otkrivanja i sprečavanja postupaka i radnji koje se mogu smatrati zloupotrebom tržišta, navode se primeri aktivnosti koje se smatraju manipulacijom na tržištu, definišu se procedure obaveštavanja Komisije za hartije od vrednosti u situacijama kada se opravdano sumnja da određena ponašanja odnosno transakcije predstavljaju aktivnosti koje se smatraju manipulacijom na tržištu, a sa krajnjim ciljem zaštite imovine klijenata.

Osnovni pojmovi

Pojedini pojmovi u smislu ovog Pravilnika imaju sledeća značenja:

Banka: organizacioni oblik NLB Komercijalne banke AD Beograd, člana CRHOV, u čije redovne aktivnosti ili poslovanje spada pružanje jedne ili više investicionih i dodatnih usluga, odnosno profesionalno obavljanje jedne ili više investicionih aktivnosti u vezi sa jednim ili više finansijskih instrumenata.

Klijent: Pravno ili fizičko lice (domaće i strano) kome Banka pruža investicionu, odnosno dodatnu uslugu.

Finansijski instrumenti - FI: Prenosive hartije od vrednosti, instrumenti tržišta novca, jedinice institucija kolektivnog investiranja, finansijski derivati (opcije, fjučersi, svopovi, forvardi...) i drugi instrumenti propisani ZTK.

Komisija za hartije do vrednosti - KHOV: Nezavisna i samostalna organizacije Republike Srbije organizovana kao pravno lice, sa nadležnostima da između ostalog donosi i podzakonska i ostala akta za sprovođenje zakona, daje dozvolu za obavljanje delatnosti investicionim društvima, nadzire i prati njihovo poslovanje, sekundarno trgovanje, odobrava objavljivanje prospekata za javnu ponudu i dr.

Centralni registar, depo i kliring hartija od vrednosti - CRHOV: Pravno lice, sa dozvolom KHOV, koje obavlja poslove vođenja registra finansijskih instrumenata, kliringa i saldiranja transakcija sa finansijskim instrumentima i druge poslove predviđene zakonom.

MANIPULACIJA NA TRŽIŠTU

Radnje i postupci koji se smatraju manipulacijom na tržištu

Član 2.

Manipulacija na tržištu obuhvata sledeće radnje:

- 1) izvršavanje transakcije, ispostavljanje naloga za trgovanje ili drugi postupak koji:

- (1) daje ili bi verovatno dao neistinite ili obmanjujuće signale ili informacije o ponudi, tražnji ili ceni finansijskog instrumenta ili povezanog ugovora za robu na spot tržištu;
- (2) održava ili bi verovatno održavao cenu jednog ili više finansijskih instrumenata ili povezanog ugovora za robu na spot tržištu na neuobičajenom ili veštačkom nivou, osim ukoliko lice koje učestvuje u transakciji, dajući nalog za trgovanje ili učestvujući na drugi način, dokaže da su ta transakcija, nalog ili postupak izvršeni iz zakonitih razloga i da su u skladu sa prihvaćenim tržišnim praksama na tom tržištu;
- 2) izvršavanje transakcije, ispostavljanje naloga za trgovanje ili druge aktivnosti ili postupci koji utiču ili mogu uticati na cenu jednog ili više finansijskih instrumenata ili povezanog ugovora za robu na spot tržištu, pri čemu se upotrebljavaju fiktivna sredstva ili drugi oblici obmane ili prevare;
- 3) širenje informacija putem sredstava javnog informisanja, uključujući i internet i sva druga sredstva kojima se daju, odnosno kojim bi se mogli davati lažni ili obmanjujući signali u pogledu ponude, potražnje ili cene finansijskog instrumenta, ili povezanog ugovora za robu na spot tržištu, ili drže ili bi mogle držati na neuobičajenom ili veštačkom nivou cenu jednog ili više finansijskih instrumenata ili povezanog ugovora za robu na spot tržištu, uključujući i širenje glasina, a od strane lica koje je znalo ili je moralo znati da su te informacije neistinite ili da dovode u zabludu, kada lica koja su prenela informacije stiču, za sebe ili drugo lice, prednost ili korist od širenja tih informacija;
- 4) prenošenje lažnih ili obmanjujućih informacija ili davanje lažnih ili obmanjujućih osnovnih podataka u odnosu na referentnu vrednost kada je lice koje je prenelo informaciju ili dalo osnovni podatak znalo ili je moralo znati da su oni lažni ili obmanjujući, ili svaki drugi postupak kojim se manipuliše izračunavanjem referentne vrednosti.

Član 3.

U radnje i postupke koji se smatraju manipulacijama na tržištu naročito se ubraja sledeće:

- 1) aktivnosti jednog ili više lica koja saraduju kako bi obezbedila dominantan položaj nad ponudom ili tražnjom finansijskog instrumenta ili povezanim ugovorima za robu na spot tržištu koji posredno ili neposredno utiču ili bi mogli uticati na utvrđivanje kupovnih ili prodajnih cena ili stvaranje drugih nepoštenih uslova trgovanja;
- 2) kupovina ili prodaja finansijskih instrumenata na početku ili pred kraj trgovačkog dana, koja ima ili bi mogla imati obmanjujući uticaj na investitore koji donose odluke na osnovu prikazanih cena, uključujući početne ili cene na zatvaranju;
- 3) ispostavljanje naloga na mesto trgovanja, uključujući svako njegovo povlačenje ili izmenu, upotrebom bilo kog raspoloživog sredstva trgovanja, uključujući elektronska sredstva, kao što su strategije algoritamskog i visokofrekventnog trgovanja, i koje imaju jednu od posledica iz člana 2. stav 1. tač. 1) i 2) ovog člana, putem:
 - (1) ometanja ili usporavanja funkcionisanja sistema trgovanja na mestu trgovanja ili je verovatno da će tako delovati;
 - (2) otežavanja prepoznavanja stvarnih naloga u sistemu trgovanja na mestu trgovanja, ili je verovatno da će tako delovati, uključujući unošenje naloga koji dovode do preopterećenja ili destabilizacije knjige naloga;
 - (3) stvaranja ili je verovatno da će doći do stvaranja lažnih ili pogrešnih signala u vezi sa ponudom ili cenom finansijskog instrumenta i potražnjom za njim, posebno unošenjem naloga kojim se pokreće ili pojačava trend;
- 4) iskorišćavanja povremenog ili redovnog pristupa tradicionalnim ili elektronskim sredstvima javnog informisanja iznošenjem mišljenja o finansijskom instrumentu ili povezanom ugovorom za robu na spot tržištu (ili indirektno o njegovom izdavaocu), i to tako što je to lice prethodno zauzelo poziciju u tom finansijskom instrumentu ili povezanom ugovoru za robu na spot tržištu i ostvarivalo korist nakon uticaja koje je iznošenje mišljenja imalo na cenu tog instrumenta ili povezanog ugovora za robu na spot tržištu, a da istovremeno javnosti nije objavilo postojanje sukoba interesa na odgovarajući i efikasan način.

Odredbe ovog člana odnose se na pravna lica i na fizička lica koja učestvuju u donošenju odluke o vršenju transakcije za račun pravnog lica o kome je reč.

Pokazatelji manipulacije

Član 4.

Zaposleni Banke su dužni da prilikom prijema naloga i/ili izvršavanja transakcije razmotre propisane pokazatelje manipulacije koji sami po sebi ne znače da se u konkretnom slučaju radi o zloupotrebi tržišta, niti se podrazumeva suprotno ako neka činjenica ili događaj nije naveden ovde, već prilikom procene treba da uzmu u obzir specifične okolnosti svakog pojedinačnog slučaja:

Okolnosti koje utiču na procenu da li je došlo do zloupotreba na tržištu u smislu člana 2. ovog Pravilnika, mogu biti sledeće:

- 1) da li datim nalogima ili izvršenim transakcijama prethodi ili sledi nakon njih, širenje neistinitih, lažnih ili obmanjujućih informacija od strane lica koja su naloge dala ili transakcije izvršila, ili lica koja su s njima povezana;
- 2) da li naloge daju ili transakcije izvršavaju lica koja, pre ili nakon što daju nalog ili izvrše transakciju, distribuiraju, neposredno ili posredstvom lica koja su sa njima povezana, istraživanja tržišta ili preporuke za ulaganje koje su netačne, pristrasne ili očigledno pod uticajem materijalnih interesa.

Član 5.

Okolnosti koje utiču na procenu da li je došlo do zloupotreba na tržištu iz člana 2. ovog Pravilnika, mogu biti sledeće:

- 1) da li i u kojoj meri dati nalozi za trgovanje ili izvršene transakcije predstavljaju značajan deo dnevnog obima transakcija relevantnim finansijskim instrumentom na mestu trgovanja, posebno kada te aktivnosti vode do značajne promene cene finansijskog instrumenta;
- 2) u kojoj meri nalozi za trgovanje koje su izdala lica sa značajnom kupovnom ili prodajnom pozicijom u finansijskom instrumentu ili transakcije koje su ta lica izvršila, vode do značajnih promena cene finansijskog instrumenta ili izvedenih finansijskih instrumenata ili odnose varijabile, uključene na mestu trgovanja;
- 3) da li izvršene transakcije dovode do stvarne promene vlasništva nad finansijskim instrumentom uključenim na mestu trgovanja;
- 4) u kojoj meri dati nalozi ili izvršene transakcije obuhvataju izmenu pozicija u kratkom periodu i predstavljaju značajan deo dnevnog obima trgovanja relevantnim finansijskim instrumentom na mestu trgovanja, i da li bi mogli biti povezani sa značajnim promenama cene finansijskog instrumenta uključenog na mestu trgovanja;
- 5) u kojoj su meri dati nalozi ili izvršene transakcije, koncentrisani u okviru kratkog vremenskog razdoblja tokom dnevnog trgovanja, doveli do promene cene koja je usled toga promenila smer kretanja;
- 6) u kojoj meri dati nalozi menjaju prikaz najboljih cena ponude ili potražnje finansijskog instrumenta uključenog na mestu trgovanja, ili prikaz dubine tržišta koja je vidljiva učesnicima na tržištu, a uklonjeni su pre nego što su izvršeni;
- 7) u kojoj su meri nalozi dati ili transakcije izvršene u specifično vreme (na kraju trgovanja) ili oko specifičnog vremena u kojem se izračunavaju referentne cene (cene zatvaranja) i rade druga izračunavanja, a iste vode do promene cena koje imaju uticaj na referentne cene i izračunavanja.

OTKRIVANJE I SPREČAVANJE ZLOUPOTREBE NA TRŽIŠTU

Član 6.

Banka je dužna da uspostavi i održava mere, sisteme i postupke kojima se obezbeđuje efikasno i stalno praćenje svih primljenih i prenetih naloga i svih izvršenih transakcija u svrhu otkrivanja i identifikacije naloga i transakcija koji bi mogli predstavljati trgovanje ili pokušaj trgovanja na osnovu insajderskih informacija ili manipulacije na tržištu ili pokušaj manipulacije na tržištu, kao i dostavljanje prijave sumnjivih transakcija i naloga KHOV.

Propisane mere i postupci moraju biti primereni i proporcionalni obimu, veličini i prirodi delatnosti koju obavlja Banka, moraju biti predmet redovne procene najmanje jednom godišnje i moraju se, po potrebi ažurirati.

Banka je dužna da o tome vodi evidencija u pisanom obliku, a da se informacije čuvaju najmanje pet godina.

Na zahtev KHOV, Banka je dužna da dostavlja informacije kojima se dokazuje primerenost i proporcionalnost njenog sistema u odnosu na obim, veličinu i prirodu poslovne delatnosti Banke, uključujući informacije o nivou uspostavljene automatizacije tih sistema.

Član 7.

Banka je dužna da prati sve aktivnosti trgovanja koje se odvijaju putem sistema trgovanja, uključujući i sisteme njenih klijenata, kako bi otkrila znake mogućeg manipulisanja tržištem.

Banka je dužna da uspostavi i održava automatizovani sistem nadzora kojim se efikasno prate nalozi i transakcije, generišu upozorenja i izveštaji i, ako je primereno, koriste vizualizacijski alati.

Banka proverava sve pokazatelje sumnjivih aktivnosti trgovanja koji su generisani njenim automatizovanim sistemom nadzora u toku faze ispitivanja u odnosu na druge relevantne aktivnosti trgovanja koje Banka preduzima.

Automatski sistem nadzora Banke prilagođava se izmenama regulatornih obaveza i aktivnosti trgovanja Banke, uključujući izmene njenih strategija trgovanja i strategija njegovih klijenata.

Banka je dužna da preispituje svoj automatizovan sistem nadzora najmanje jednom godišnje kako bi procenila da li su taj sistem i primenjeni parametri i filteri i dalje primereni regulatornim obavezama i aktivnostima trgovanja Banke, uključujući njegovu sposobnost da se generisanje lažno pozitivnih i lažno negativnih nadzornih upozorenja svede na najmanju moguću meru.

Banka je dužna da obezbedi da su njegova evidencija o trgovanju i informacije o računima tačne, potpune i dosledne na način da sopstvene dnevnike elektronskog trgovanja što je pre moguće usklađuje sa evidencijom koju osiguravaju njegova mesta trgovanja, brokeri, klirinški članovi, pružaoci podataka ili ostali relevantni poslovni partneri, kada je to primenjivo i primereno uzimajući u obzir prirodu, obim i složenost poslovanja.

OBAVEZA ODBIJANJA NALOGA

Član 8.

Banka ima obavezu da izvrši odbijanje naloga za trgovanje (kupovinu ili prodaju) ukoliko ima razloga za osnovanu sumnju da bi izvršenjem takvog naloga:

- Bile prekršene odredbe ZTK ili zakona kojim se uređuje sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma ili
- Bilo učinjeno delo kažnjivo po zakonu kao krivično delo, privredni prestup ili prekršaj.

Prilikom utvrđivanja okolnosti za osnovanu sumnju Banka može da se oslanja na sopstvene informacije, kao i na informacije koje dobije od svojih klijenata ili potencijalnih klijenata, osim ukoliko ne poseduje saznanje, odnosno treba da poseduje saznanje da su te informacije zastarele, netačne ili nepotpune.

Banka o odbijanju naloga nez odlaganja obaveštava KHOV na način predviđen Pravilnikom KHOV o postupcima koji se mogu smatrati manipulacijom na tržištu, postupcima za sprečavanje i otkrivanje zloupotrebe na tržištu i prijavljivanju sumnjivih transakcija.

OBAVEŠTENJE O SUMNJIVOJ TRANSAKCIJI

Član 9.

Pravilnikom KHOV o postupcima koji se mogu smatrati manipulacijom na tržištu, postupcima za sprečavanje i otkrivanje zloupotrebe na tržištu i prijavljivanju sumnjivih transakcija predviđena je obaveza Banke da na obrascu KHOV izvrši prijavu zloupotrebe na tržištu: zloupotrebe@sec.gov.rs.

ČUVANJE DOKUMENTACIJE

Član 10.

Banka je dužna da najmanje pet godina čuva informacije na osnovu kojih je sprovedena analiza naloga i transakcija, koji bi mogli predstavljati zloupotrebe na tržištu ili pokušaj zloupotreba, i ove informacije dostavlja KHOV, na njen zahtev.

Banka je dužna da obezbedi poverljivost prikupljenih podataka i dostavljenih prijava u smislu ovog člana Pravilnika.

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 11.

Pravilnik počinje da se primenjuju nakon dobijanja neophodnih regulatornih odobrenja, osmog dana od dana objave na internet stranici NLB Komercijalne banke AD Beograd.

IZVRŠNI ODBOR